

Літаратурна мастацтва

ПРАЛЕТАРЫ І УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Год выдання 38-ы
№ 93 (2453)
25 лістапада 1969 г.
АСТРАК

Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

СЕННЯ У МАСКВЕ ПАЧЫНАЕ РАБОТУ ІІІ УСЕСАЮЗНЫ З'ЕЗД КАЛГАСНІКАЎ

Есць у Клецкім раёне калгас «Паміць Леніна». За штырыццаці цэнтнераў збожжа, двухсот бульбы і гентара атрымаў сёлета земляробы. Важкі стаў працадзень. Перабудова калгасных асяні.

Больш за восем гадоў узначальвае гэтую гаспадарку Іосіф Іосіфавіч Пляўскі. Увесь гэты час ён, у пошуках, поўны імпрэсіянісцкіх добравыяў, лічыцца да людзей і разам з тым — прынцыповасці. Не так даўно Іосіф Іосіфавіч узнагароджаны ордэнам Леніна. Ілюцыя хлэбаробы выбралі яго дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР, члена Пляўскі ў Маскве — ён дэлегат ІІІ Усеаюзнага з'езда калгаснікаў.

Фота Д. ЗІДЗІНА.

Макар ПАСЛЯДОВІЧ

ВОСЬ ЯНЫ, НАШЫ ГЕРОІ!

Сення ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве адбудзецца ІІІ Усеаюзны з'езд калгаснікаў, які абмяркуе і зацвердзіць новы Пракладны Статут сельгасарцелі. Да гэтага праект Статута, які адлюстроўвае шырока абмяркоўваўся на калгасных і раённых сходках хлэбаробаў, на абласных канферэнцыях, на рэспубліканскіх з'ездах калгаснікаў.

Мне лашанцавала пабыць на ІІІ з'ездзе калгаснікаў Беларусі, паслухаць даклад старшыні Савета Міністраў БССР Ц. Я. Кісялёва, прамову кандыдата ў члены ЦК Палітбюро ЦК КПСС першага сакратара ЦК Калгаснаў Беларусі П. М. Машарава, пачуць думкі дэлегатаў з розных куткоў нашай рэспублікі.

У свой час, яшчэ злыбным юнаком, я сустракаўся з першымі камунар'ямі, богаў, які апанты, у кампаніі сваёй рэвалюцыйнай з незвычайным давімам, якое чагнула за сабою двухлітэраўны плуг. Гэтае заморскае дзіва называлася трактарам. Пазней мне самому доводзілася прымець удзел у арганізацыі калгасу, пісаць у газетар пра іх першыя крокі. А чаго толькі не плавзгалі пра наш сацыялістычны лад на вёсках ворагі! І пра супольную для ўсіх жанчын і мужчын пашце, і пра голад, да якога даявае нечунаная нідзе на свеце форма гаспадарання. Гэтае норавае форма нібыта прызначыўся ўспіху хлэбаробаў, залучаць ініцыятыўна вольнага гаспадарства з'ездзе на нішто спадчына любіць селяніна да зямлі.

Да сёння гэтыя няпростае дарадцы, бальшэвіцкі і плакальшчыні, якія пралівалі кракадзівыя слёзы, калі наша партыя пачала ажыццяўляць па ўсёй краіне вялікі ленынскі кааператыўны план Гэты план, узаасоблены ў буйных, узброеных перадавой савецкай тэхніцы калектывізму гаспадарках, вытрымаў самыя найцяжэйшыя выпрабаванні апошняй вайны і цяпер служыць узорам для многіх краін, якія сталі і становяцца на сацыялістычны шлях развіцця!

Сення ў нашых калгасных збіраюцца тэма ўраджаі, які і не сніпа селянін-аднаасобніку. Як паводзіць у калгасе Ц. Я. Кісялёў, значная колькасць калгасу сабрала ўраджай звыш 25 цэнтнераў з гектара, а многія — па 30 і больш цэнтнераў. Балавая вытворчасць збожжа па рэспубліцы перавысіла 4 мільёны 100 тысяч тон, або на адзін мільён 200 тысяч тон больш, чым у мінулым годзе, у тым ліку калгасы сабралі 2 мільёны 900 тысяч тон, або на 900 тысяч тон больш, чым летась.

Не менш цікавая лічы і па продажы дзяржава сельгаспадарчых прадукцыі. Калі ў 1940 годзе ў рэспубліцы было закуплена 283 тысячы тон збожжа, дык у гэтым годзе — 480 тысяч тон, бульбы больш чым у два разы, малака — больш чым у чатырынаццаць разоў і г. д.

Слухаю гэтыя лічбы і ўспамінаю, што зусім нядаўна, здаецца, толькі ўчора, ты бачыў, як у калгасе «Чырвоны бор» Пухавіцкага раёна жанчыны і падлеткі вымушаны былі ўскоп-

Антон БЯЛЮЧ

ваць поле рыдлёўкамі, бо ўсё цягло, увесь калгасны побыт так былі знішчаны гітлераўцамі, здаецца, толькі ўчора людзі за многія кіламетры пераносілі на сваёй спіне на сённяе з чыгуначных станцыяў, бо не было на чым прывезці. Адночыя я паспучаў жанчынам у іх нягледзячы працы. Адна з іх спакойна адказала:

— Што цяжка, дык нам не прывыкла. Самае важнае, што няма ўжо на нашай зямлі гэтых гітлераўскіх галаварэзаў. Скорэ свая Савецкая ўлада, як падумаеш пра такое, на душы адразу спакойнае. Мы зноў сабе гаспадары. Сення цяжка, зўтра будзе лятэй.

Гэтае перакананасць, вера людзей у сваю родную ўладу, у ленынскую партыю рабіла чуда. Цяперныя наймаверныя настаічы, чалавек працаваў да поўнай стомы, каб толькі хутэй аднавіць сваю родную вёску, свой калгас.

Ленынскі кааператыўны план вывёў вёску з глыбокай, напаноўнай палеты гудам трактараў і камбайнаў, узяў над стрэхамі рагатыя антыны тэлевізараў, прынес у кожную сям'ю хлеб і скверку. Дзякуючы ленынскаму кааператыўнаму плану, з кожным годам большае на вёсцы сучасных дамоў з усімі выгодамі, клубамі, дамоў культуры, бібліятэкай.

З хваляваннем я слухаў на з'ездзе выступленні выдатнай даяркі Героя Сацыялістычнай Працы Лідзіі Асіук. Старшын аднаго з лепшых калгасу на Гродзеншчыне Петра Іосіфавіча Давенчыкова і многіх іншых дэлегатаў. Яны гаварылі не толькі пра з'робленае, але і пра тое, што трэба зрабіць, што новага ўнесці ў праект Пракладнага Статута калгасу.

Мне думалася, як мала мы, літаратары, зрабілі, каб адлюстравець у сваіх творох велізарныя змены, што адбыліся і адбываюцца ў нашай калгаснай вёсцы. Колькі было ў нашай літаратуры непатрэбных, мышанай валтузі вакол «праблемы» станаўчага героя, як часам зацята спрачаліся, калі, па-сутнасці, тэмы для спрачкі не было, як выдавалі за эталон — з'дзелася і такое — творы, якія не мелі нічога агульнага з сапраўдным жыццём народа.

Я гляджу на ветранцаў, на энергічную моладзь — будучыя героі нашых новых кніг — і рэдукося. Жыццё, вялікае і багатае, ідзе сваім правераным шляхам. І ў гэтым жыцці мы будзем чэрпаць тэмы для творчых, што ўспэюць веліч і высякароднасць нашага сучасніка.

Антон БЯЛЮЧ

Сення ў Маскве ў сталіцы Філіпінскі астраў. Мала прамым аярысам вылуча група выпускнікоў і навучэнцаў Мініскага харэаграфічнага вучылішча на чале з мастацін кіраўніком А. Калядзікам і канцэртмайстрам М. Тархавым.

У склад групы ўваходзяць выхаванцы вучылішча, член артысты Беларускага аадрэаграфічнага вучылішча тэатра оперы і балета М. Самалава, Д. Цярэньчыца, С. Сабірада, Д. Калачы, артыстка балета Беларускага аадрэаграфічнага вучылішча Л. Гагуціна саліст танцавальнай групы Дзяржаўнага народнага хору БССР В. Чысцонін, а таксама вучні-старшакласнікі вучылішча У. Іванюк, А. Іваніч, В. Захарыч, В. Баснарэвіч, В. Бондат і Н. Сукоцкі.

Госці з Беларусі наведуюць гэтую далёкую краіну па запрашэнні Мініскага студэнцкага камітэта. Яны пазнаёмяцца са старажытным танцавальным мастацтвам жыхароў сімі тысяч астраваў, пазнаёмяцца са ўніверсітэцкімі, навукальнымі устаноў, тэатрамі, выступіць з канцэртнай праграмай моладдзі і прадставіць наш тэатральна-музычны грамадзянін.

У далёкую паездку прадстаўнікі нашай рэспублікі павезлі вялікую і разнастайную канцэртную праграму, складзеную з нумароў народнай танцавальнай творчасці і класічнага рэпертуару. Філіпінцы ўбачаць беларускія танцы «Крыжачок», «Юла», харэаграфічную сям'ю «Сяпернікі», «Рускую плясцунку», «Урацінскі гапак», «Малдаўскі танец».

З класічных нумароў будучы выканаўца аднаго і танцаў з балетаў «Чайкоўскага», «Шчаўнуччыне», «Спячая прыгажуня», «Леда-дэ» з балета Адама «Карсар», «Вальс Шалана», «Вас Марыя» Баха, «Палючы і птушка» Грыга, «Адама з балета Лява» Казіма аб мёртвай казачцы» — усю больш за 20 нумароў.

Маладыя артысты Беларускага балета прабудуць на Філіпінах да сярэдніх снежня.

Антон БЯЛЮЧ

Добра прынята было выступленне ўдзельнікаў эстрады ансамбля «Афрыканскі» з Беларускага політэхнічнага інстытута, у якім аб'ядналіся прадстаўнікі Ганы, Нігерыі, Малі, Ямаікі і т. д. Гэтыя дэлегаты ўдзельнічалі ў фестывалі свая ўласную песню аб У. І. Леныне. Гледачы цэлыя спрымаў выступленні ансамбля ВДУ з Ганы Дэна Флетчара, студэнта ВДУ і баларына Ангела Ангелына, італьянкі Джа Ратенца, студэнткі ВДУ і баларына Ангелына Амеда, інданезійска-венгерскі ансамбль «Індавенг» (ВП), італьянскія і салістаў.

Трагедыя, устаноўленай для ўдзельнікаў ансамбля «Індавенг» стывалю, адначасна хор і танцавальныя калектывы ПТВ № 53, вальсавыя групы ВП, танцавальны калектыв ВДУ, эстрады ансамбль «Афрыканскі» і «Індавенг», рад салістаў Зямлянца ў в'етнамскіх студэнтаў у Мінску ўзнагародна на Трамвай гармока намямола за актыўны ўдзел у мастацін саадрэаграфічнага вучылішча.

Рад калектываў і салістаў перамодалі фестывальнае ўражанне ў нашыя жоры для паводзі ў Маскву на заключны этап агляду мастацін самадзейнасці з'ездзе студэнтаў, якія навучаюцца ў СССР.

БЕЛТА.

Антон БЯЛЮЧ

Уладзімір Уладзіміравіч, гледачы заўсёды цікавіць, хто здымаецца ў галоўных ролях.

— У адной з вядучых роляў здымаецца папулярны беларускі актёр тэатра і кіно Мікалай Яромка. Ён стварэ вобраз бальшавіка-рэвалюцыянера Ваўліна. Складаная і адказная роля, здаецца — даць партрэт выдатнага дзеяча партыі. Не ролю Мікалая II мы выбралі таксама майстра Беларускага тэатра Віктара Тарасова. Толькі не падумаеце, калі ласка, што на гэты выбар зрабіла ўплыў яго выступленне ў гэтай жзе ролі ў тэлевізійным спектаклі «Крэх». Мы даўно трывалі яго на прыкмеце.

Праблема выканання асноўных роляў, а іх у фільме больш як трыццаць, вырашана значна цяжэй.

Спаўнае аднаго з ролісерам аб'ярывае тэлефон. «Знайсці! Дзякуй!» — узрадавана крычыць Уладзімір Уладзіміравіч, і я задагаварваю, што гэта рэжысёрны адшукані нешта вельмі патрэбнае для гэтага, каб стварыць праўдзівую і гістарычна-дакладную атмасферу на здымаках. Пя голае і вачы кінематграфіста-вэтэрана вачы, што гэта не дробзь.

Дробязь у нашай працы не бывае нікогун. А калі тебе даручаюць здымаць на экране людзей і падзеі вайнага 1917 года, адказнасць узрастае ўдвая. Таю мы не ведаем чыпер, што такое спакон, Здымкі фатэра... Выявіце!

Са стосы фатэраў, якія можна назваць кадрамі будучага фільма, выбіраю некалькі. Гэта — пацаты кінаплана. Паглядзіце на гэты здымак: бальшэвік Ваўлін (М. Яромка) у падымку з генералам Глобусавым (А. Грыбаў).

ВІК. САЛАУЕВ.

Антон БЯЛЮЧ

БЕЛАРУСКИ БАЛЕТ НА ФІЛІПІНАХ

Сення ў Маскве ў сталіцы Філіпінскі астраў. Мала прамым аярысам вылуча група выпускнікоў і навучэнцаў Мініскага харэаграфічнага вучылішча на чале з мастацін кіраўніком А. Калядзікам і канцэртмайстрам М. Тархавым.

У склад групы ўваходзяць выхаванцы вучылішча, член артысты Беларускага аадрэаграфічнага вучылішча тэатра оперы і балета М. Самалава, Д. Цярэньчыца, С. Сабірада, Д. Калачы, артыстка балета Беларускага аадрэаграфічнага вучылішча Л. Гагуціна саліст танцавальнай групы Дзяржаўнага народнага хору БССР В. Чысцонін, а таксама вучні-старшакласнікі вучылішча У. Іванюк, А. Іваніч, В. Захарыч, В. Баснарэвіч, В. Бондат і Н. Сукоцкі.

Госці з Беларусі наведуюць гэтую далёкую краіну па запрашэнні Мініскага студэнцкага камітэта. Яны пазнаёмяцца са старажытным танцавальным мастацтвам жыхароў сімі тысяч астраваў, пазнаёмяцца са ўніверсітэцкімі, навукальнымі устаноў, тэатрамі, выступіць з канцэртнай праграмай моладдзі і прадставіць наш тэатральна-музычны грамадзянін.

У далёкую паездку прадстаўнікі нашай рэспублікі павезлі вялікую і разнастайную канцэртную праграму, складзеную з нумароў народнай танцавальнай творчасці і класічнага рэпертуару. Філіпінцы ўбачаць беларускія танцы «Крыжачок», «Юла», харэаграфічную сям'ю «Сяпернікі», «Рускую плясцунку», «Урацінскі гапак», «Малдаўскі танец».

З класічных нумароў будучы выканаўца аднаго і танцаў з балетаў «Чайкоўскага», «Шчаўнуччыне», «Спячая прыгажуня», «Леда-дэ» з балета Адама «Карсар», «Вальс Шалана», «Вас Марыя» Баха, «Палючы і птушка» Грыга, «Адама з балета Лява» Казіма аб мёртвай казачцы» — усю больш за 20 нумароў.

Маладыя артысты Беларускага балета прабудуць на Філіпінах да сярэдніх снежня.

Антон БЯЛЮЧ

Дума дэлегата

На з'езд калгасных дэлегатаў я абраны ў Мінску...

Дэлегат

Душу маю пашана кратае, Такой пашане вельмі рад.

Палешукі — не чапавекі — Былі ў далёкі змрочны час. Ніякмекамі і недарэкамі Абшэрнікі лічылі нас.

Размёў нядолю палыновою Кастрычкі бурай агнявой. Жывём вялікай доляй новаю І рэалізацыю жывой.

Пайду араць — жаўрук сардэчнай Над полем песні ні мае; Пайду насіць лугі зарэчныя — Трава і краскі ўсе мае.

Усё маё, маё навокала, Маё прыгажор, мой калгас... Сябры! Ураджаімаі высокімі Год юбілейны цошыць нас.

Наслаўд, шчыры, збожжа нам, Удзялі хлеб лёг на стале... Прышлі прафесіі і нам з горада, Есць інжынеры і ў сяле.

Касіць! Гаго! А трэба — трамвай

Машыну гонокую яду. Араць! Гаго! Плугамі трактара Барозны роўняй кладу.

Не навіна даўно ў нас радыё І электрычнае святло. Яно нас радуе, і радугай У побыт вёскі залпымо.

Жыццё святлом, як рэчка поўніцца

У берагах спай вясной... Краіна, зорная цудоўніца, Стаю на вачце я табы.

Адна ты гэтакія слерава, Дзе папалома я кведу, Іду табы хадой дзяржаўнаю, Дарагой Леніна іду.

Антон БЯЛЮЧ

ДУМА ДЭЛЕГАТА

Дума дэлегата

На з'езд калгасных дэлегатаў я абраны ў Мінску...

Дэлегат

Душу маю пашана кратае, Такой пашане вельмі рад.

Палешукі — не чапавекі — Былі ў далёкі змрочны час. Ніякмекамі і недарэкамі Абшэрнікі лічылі нас.

Размёў нядолю палыновою Кастрычкі бурай агнявой. Жывём вялікай доляй новаю І рэалізацыю жывой.

Пайду араць — жаўрук сардэчнай Над полем песні ні мае; Пайду насіць лугі зарэчныя — Трава і краскі ўсе мае.

Усё маё, маё навокала, Маё прыгажор, мой калгас... Сябры! Ураджаімаі высокімі Год юбілейны цошыць нас.

Наслаўд, шчыры, збожжа нам, Удзялі хлеб лёг на стале... Прышлі прафесіі і нам з горада, Есць інжынеры і ў сяле.

Касіць! Гаго! А трэба — трамвай

Машыну гонокую яду. Араць! Гаго! Плугамі трактара Барозны роўняй кладу.

Не навіна даўно ў нас радыё І электрычнае святло. Яно нас радуе, і радугай У побыт вёскі залпымо.

Жыццё святлом, як рэчка поўніцца

У берагах спай вясной... Краіна, зорная цудоўніца, Стаю на вачце я табы.

Адна ты гэтакія слерава, Дзе папалома я кведу, Іду табы хадой дзяржаўнаю, Дарагой Леніна іду.

Антон БЯЛЮЧ

ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНЫ ФЕСТИВАЛЬ СТУДЭНТАЎ

У Мінску 20 лістапада адбудзецца міжнародны фестываль замежных студэнтаў і навучэнцаў тут. Ён прысвечаны стагоддзю з дня нараджэння У. І. Ленына.

Амаль па ўсёх жанрах дэманстравалі сваё мастацтва в'етнамскія навучэнцы. З вялікім поспехам выступіў хор в'етнамскіх юнакоў і дзяўчат з вучылішча калектывізму, прафесійна-тэхнічным вучылішчам № 53. Ён выканаў на рускай мове песню аб Леныне С. Тулаева і на рынэй мове песню «Наперад да перамогі» на словы праўдара свайго народа Хо Шы Міна. Танцавальны калектыв гэтага ж вучылішча выдатна выканаў танец з бамбукімі і Беларускаю «Лявонію». Нгуен Лонг-Кі і Нгуен Нгок прачыталі ўручкі з паэмы У. Маякоўскага «У. І. Ленын».

Добра прынята было выступленне ўдзельнікаў эстрады ансамбля «Афрыканскі» з Беларускага політэхнічнага інстытута, у якім аб'ядналіся прадстаўнікі Ганы, Нігерыі, Малі, Ямаікі і т. д. Гэтыя дэлегаты ўдзельнічалі ў фестывалі свая ўласную песню аб У. І. Леныне. Гледачы цэлыя спрымаў выступленні ансамбля ВДУ з Ганы Дэна Флетчара, студэнта ВДУ і баларына Ангела Ангелына, італьянкі Джа Ратенца, студэнткі ВДУ і баларына Ангелына Амеда, інданезійска-венгерскі ансамбль «Індавенг» (ВП), італьянскія і салістаў.

Трагедыя, устаноўленай для ўдзельнікаў ансамбля «Індавенг» стывалю, адначасна хор і танцавальныя калектывы ПТВ № 53, вальсавыя групы ВП, танцавальны калектыв ВДУ, эстрады ансамбль «Афрыканскі» і «Індавенг», рад салістаў Зямлянца ў в'етнамскіх студэнтаў у Мінску ўзнагародна на Трамвай гармока намямола за актыўны ўдзел у мастацін саадрэаграфічнага вучылішча.

Рад калектываў і салістаў перамодалі фестывальнае ўражанне ў нашыя жоры для паводзі ў Маскву на заключны этап агляду мастацін самадзейнасці з'ездзе студэнтаў, якія навучаюцца ў СССР.

БЕЛТА.

Антон БЯЛЮЧ

СЛОВА МАЕ РЭЖЫСЭР

Нялёгка гэта задача — вырасіць у рэжысэра некалькі свабодных хвілін для размовы. Чакаю гадзіну, другую... А рэжысэр яшчэ на капітанскім мосіку. Нерэчыце мы ў яго рабочым пакоі.

— Многія чытачы, кінемаче, добра знаёмы з раманам Мікаіла Казюка «Крушыне імперыі». На падставе гэтага твора М. Блекман і М. Каварскі напісалі сцэнары, — гаворыць Уладзімір Уладзіміравіч. — Першы кадр яго ўжо адзняты на плёнку.

Самае важнае для нас — раскрыць духоўны свет герояў, тых пачуцці і ідэіныя перакананні, якія кіруюць імі ў барацьбе.

Асноўным месцам здымак будучы вуліцы і плошчы горада на Наве. Мы добра памятаем словы У. І. Ленына: «Рэвалюцыя вырашана петраградскімі рабочымі... Петраград разбудзіў Расію. Петраград вызваліў яе». Гэтыя словы маглі б стаць эпіграфам да нашага фільма.

Зараз нашу здымачную групу вядзе адна, здавалася б, не звычайна дэталі. Мы заняты ўрадава Боржар развіццём — таго, каб стваралася сапраўды рэальная, не батэфорская атмасфера дзеяння. Герой фільма будучы паказаны на строга дакументальным фоне.

Антон БЯЛЮЧ

ПАД СЦЯГАМ ЛЕНІНСКІХ ДЭЙ

З ПЛЕНУМА ПРАУЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

З пачуццём высокай адказнасці рыхтуюцца да ленынскага юбілея беларускія літаратары. Паэты і празаікі, драматургі і публіцысты нахвіна прауюць над творами, у якіх імкнучыся глыбока і яра раскрыць неўміручы вобраз Ільча, яго жыццё і рэвалюцыйную дзейнасць, багата яго тэатральнай спадчыны, барацьбу партыі і народа за перамогу ленынскіх, камуністычных ідэалаў.

Аб тым, што зроблена беларускімі літаратарамі ў гэтым кірунку і што трэба яшчэ зрабіць, каб дастойна сустраць 100-годдзе з дня нараджэння праўдара, ішла гаворка на чарговым пленуме праўлення Сіаюза пісьменнікаў БССР, які адбыўся, як мы паведамілі ўжо, 19 лістапада.

З дакладам «Беларуская літаратура да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Ленына» выступіў на пленуме сакратар праўлення Сіаюза пісьменнікаў БССР Іван Мележ. Доклад, у якім быў акрэслены пяцідзясенгадовы шлях, пройдзены беларускай савецкай літаратурай, падсумаваны і прааналізаваны вынікі плённай работы пісьменніцкай арганізацыі рэспублікі па дастойнай сустрацы ленынскага юбілея, даклад, у якім знайшла ярае адлюстраванне думка аб тым, што ўсе гадзі развіцця беларускай савецкай літаратуры прайшлі пад вечна жывым уплывам Ільча Ленына, пад сцягам ленынізма, што наша літаратура з'явілася з крыніцы таго жыцця, якое фарміравалася, поўняць жывой энергіяй Ільча, з'явіўся добрай асновай для той шырэйшай, прычынавай і карыснай гутаркі, якая адбылася на пленуме.

Пісьменнікі, якія прынялі ўдзел у абмеркаванні даклада, перш-наперш падкрэслівалі, што зараз, у перыяд абстрактнага ідэалагічнага барацьбы, дзеячы літаратуры і мастацтва павінны асабліва высока трымаць сцяг партыі, народнасці, ідэінасці савецкага мастацтва, трымаць у чысціні нашу магучую ідэюльную зброю — марксіска-ленынскую ідэалогію, аддаваць усё сілы і здольнасці палітычнаму, маральнаму, эстэтычнаму выхаванню будучыню камунізма.

Першыя ў маім літаратурным жыцці вершаваныя радкі, — сказаў у сваім выступленні Максім Лужаніа, — звязаны з імем Уладзіміра Ільча Ленына.

Можна быць, мала, можа быць, недасканала, — прыягвае прамовца, — даўно напісаць пра Ленына, але гэты вобраз, думаю, як і для большасці з нас, заўсёды руліць, ішчэ не выпясаецца таў, які хочаці. Цяпер ужо трэба гаварыць і думаць аб Леныне інакш. Перад намі ёсць ленынская тэма, ёсць вопыт ленынскага жыцця і ўсё тое, што Ленын прабачыў, што адбываецца на нашых вачах. На падставе гэтага мы ўжо можам адкрываць новыя і новыя рысы ў гэтым вобразе, не проста напісваць словы, пачуцці вакол дарагога імя, а імяна адкрываць. Гэта не лёгка, але інакш — нельга. Хоцання, каб з твораў ён выглядаў такім, якім быў у жыцці: чужым і бягалістым, нястомным і хворым, заслуханым у музыку і гатовым да вострага адказу ў спрэчках. І поў ўсім гэтым — звычайным чалавекам, без усялякага намяку на вышч, на імні вакол галавы.

— Я хлывіў, — гаворыць далей М. Лужаніа, — падтрымаць думку дакладчыка пра тое, што беларуская літаратура на працягу апошніх пяцідзясенгадоў ішла шляхам пошыві. Успомніце, які гаварыў Чапаеў: «Я ж усё та да галы як грамаце ўмею». Тое ж самае можна сказаць і пра нашу літаратуру, а між тым пошыві яе сапраўды легендарны. За гэты пяцідзясенгадоў прайшлі ў літаратуру Чорны, Кулішоў, Танк, Шамякін, Макавін, Барадулін. У гістарычным працэсе гэты адрэзак часу менш, чым чапавёся да галы. А ці трэба дорадзіць, што толькі з прыведзеных і прозвіччэў ужо складзецца літаратура. А можна ж выстрапіць ішчэ не адзін рад прозвіччэў, і не менш слаўных. Я вядома, што аргументацыя прозвіччэў не лепшыя сродка агляду. Лепш гаварыць аб тым, што робіць гэтыя прозвіччэў. Тады пералік імянаў стане больш гнуткім.

Аданачыўшы зместоўнасць і цікавасць даклада, прамовца ўсё ж заўважвае, што, на яго думку, дакладчыку варта было б адхіліцца ішчэ на адзін крок назад, звязаць практыку папярэдняга з практыкай Ф. Багушэвіча, з практыкай нашай народнай творчасці.

— Усім вядома любоў Ільча да народнай творчасці, да народнага слова, — гаворыць М. Лужаніа, — Фальклор — нацыянальная і сацыяльная глеба, якая ўзняла нашых папярэдняга і зрабіла іх галаснікам народа.

Усім вядома ленынскі клопат аб мове, аб яе багаці і чысціні, гаворыць далей М. Лужаніа. На жаль, у некаторых нашых творах мова вельмі бедная, сухая. Абмякчавалі да мовы, неаднае разспрабуючы яе скарыць — адзначае шэрых твораў. Значыць, падкрэслена прамовца, не турбуюць галаву такога пісьменніка цікавыя думкі, няма чаго яму выказаць, аб чым гаварыць. Горка, значыць, з сумным жортам М. Лужаніа, ад моўнай неахайнасці, ад іх адрабняў думак, асабліва ў вершах, якія часта не насыць ніякага зараду.

Спаўнае аднаго з ролісерам аб'ярывае тэлефон. «Знайсці! Дзякуй!» — узрадавана крычыць Уладзімір Уладзіміравіч, і я задагаварваю, што гэта рэжысёрны адшукані нешта вельмі патрэбнае для гэтага, каб стварыць праўдзівую і гістарычна-дакладную атмасферу на здымаках. Пя голае і вачы кінематграфіста-вэтэрана вачы, што гэта не дробзь.

Дробязь у нашай працы не бывае нікогун. А калі тебе даручаюць здымаць на экране людзей і падзеі вайнага 1917 года, адказнасць узрастае ўдвая. Таю мы не ведаем чыпер, што такое спакон, Здымкі фатэра... Выявіце!

Са стосы фатэраў, якія можна назваць кадрамі будучага фільма, выбіраю некалькі. Гэта — пацаты кінаплана. Паглядзіце на гэты здымак: бальшэвік Ваўлін (М. Яромка) у падымку з генералам Глобусавым (А. Грыбаў).

ВІК. САЛАУЕВ.

Антон БЯЛЮЧ

Сення ў Маскве ў сталіцы Філіпінскі астраў. Мала прамым аярысам вылуча група выпускнікоў і навучэнцаў Мініскага харэаграфічнага вучылішча на чале з мастацін кіраўніком А. Калядзікам і канцэртмайстрам М. Тархавым.

У склад групы ўваходзяць выхаванцы вучылішча, член артысты Беларускага аадрэаграфічнага вучылішча тэатра оперы і балета М. Самалава, Д. Цярэньчыца, С. Сабірада, Д. Калачы, артыстка балета Беларускага аадрэаграфічнага вучылішча Л. Гагуціна саліст танцавальнай групы Дзяржаўнага народнага хору БССР В. Чысцонін, а таксама вучні-старшакласнікі вучылішча У. Іванюк, А. Іваніч, В. Захарыч, В. Баснарэвіч, В. Бондат і Н. Сукоцкі.

Госці з Беларусі наведуюць гэтую далёкую краіну па запрашэнні Мініскага студэнцкага камітэта. Яны пазнаёмяцца са старажытным танцавальным мастацтвам жыхароў сімі тысяч астраваў, пазнаёмяцца са ўніверсітэцкімі, навукальнымі устаноў, тэатрамі, выступіць з канцэртнай праграмай моладдзі і прадставіць наш тэатральна-музычны грамадзянін.

У далёкую паездку прадстаўнікі нашай рэспублікі павезлі вялікую і разнастайную канцэртную праграму, складзеную з нумароў народнай танцавальнай творчасці і класічнага рэпертуару. Філіпінцы ўбачаць беларускія танцы «Крыжачок», «Юла», харэаграфічную сям'ю «Сяпернікі», «Рускую плясцунку», «Урацінскі гапак», «Малдаўскі танец».

З класічных нумароў будучы выканаўца аднаго і танцаў з балетаў «Чайкоўскага», «Шчаўнуччыне», «Спячая прыгажуня», «Леда-дэ» з балета Адама «Карсар», «Вальс Шалана», «Вас Марыя» Баха, «Палючы і птушка» Грыга, «Адама з балета Лява» Казіма аб мёртвай казачцы» — усю больш за 20 нумароў.

Маладыя артысты Беларускага балета пра

ПАД СЯМ ДЗЕНІНІХ І ДЭЙ

[Заканчана. Пачатак на 1-й стар.]

Наша журналістыка, наша літаратура, гаворыць Уд. Юрвіч, заканчваючы сваё выступленне павіна яшчэ ў большай ступені стаць не толькі крыніцай разнапланнага намянення свету, але і часткай нашай духоўнай сутнасці. Таму, што наша літаратура павіна аблічча часу, стварае вобраз сучасніка, маюць сувязь эпох і пакаленняў.

На трыбуне — Сяргей Грахоўскі.

— Кожны з нас разумее і заўсёды з удзячнасцю помніць, — гаворыць ён, — што росквіт Беларускай літаратуры, мастацтва, навуны і культуры, усю навага жыцця мы абавязаны рэвалюцыі, Кастрычніку, клопатам партыі і вялікаму Леніну — стваральніку нашай дзяржавы. Яму, вярнуўшы ў бяспечнае дарожку і блізкаму, мы прысвячаем свае лепшыя творы, свае самыя чыстыя помыслы і адзіныя ідэі. Лічу за гонар, што мне давялося ўдзельнічаць у складанні зборніка лепшых нашых твораў, прысвечаных Уладзіміру Ільчы. Мы яшчэ раз перанаканіліся ў сваім багачы, знаходзячы ў гэтай зборніцы натхненія, напісаныя гарачым сэрцам радкі, поўныя любові і адданасці Ільчы, нашай агульнай справе, у імя якой жыў, працаваў і змагаўся Ленін.

Гаворачы аб тым, што ў гэты юбілейны зборнік не трапілі творы рамесныя, змайстраваныя метадам халоднай штампоўкі, прамоўца кажа, што тым не менш, гэта не азначае, ніякіх твораў няма. Ён з абурэннем гаворыць, што творы такія, на жаль, існуюць, пішуцца і нават друкуюцца, што замест таго, каб да твораў пра Леніна, партыю і Радзіму прадуляць самыя высокія патрабаванні, у рэдакцыях некаторых газет, навадвор, ім даюцца недарэчныя сідкі: маўляў, тема важная.

Ад прамернага ўжывання, — гаворыць далей С. Грахоўскі, — сціраецца, ліняе, амартуецца не толькі рэч, але і слова. Яно траціць сваю сілу, сваю сілу і каштоўнасць. Рыхтуючыся да ленінскага юбілею, мы павіны часцей заставацца самі-насам з Ільчом, чытаць яго вярнуўшы творы, вучыцца ленінскай прынцыповасці, сціпласці, самаадданасці, зацэп на задачы і з'явы нашага часу з ленінскіх пазіцый.

Прамоўца гаворыць аб вялікай грамадзянскай і маральнай адданасці пісьменніка, які бярэцца за напісанне твора пра Уладзіміра Ільча, аналізу творы ленінскай тэматыкі, напісаныя В. Хомчанка, І. Шамяніным, Я. Бягуновым, А. Вялюгіным, Пазю А. Вялюгіна «Вечер з Волгі» прамоўца лічыць найбольш таленавітай і нахвальнай працай у нашай пазіцы пра Уладзіміра Ільча і выкавае здзіўленне, што да гэтага часу твор не ўключаны ў школьныя праграмы, гаворыць пра тое, што ўвогуле трэба больш аператыўна дапаўняць школьныя падручнікі лепшымі ўзорами сучаснай пазіцы і прозы, шырай знаёміць вучняў і студэнтаў з творамі старэйшых і маладзейшых пісьменнікаў, не абмяжоўваючы вузкім колам імянаў і твораў і абмяжоўваючы колькасць гадаў на вывучэнне роднай літаратуры.

Пагаджаючыся з тым, што гаварыць Уд. Юрвіч аб падзенні прапаганды твораў Беларускай літаратуры, С. Грахоўскі таксама выказвае шэраг заваў па гэтым пытанні. У прыватнасці, ён адзначае, што, на яго думку, часам «львіны патрэбны і карысныя кнігі выходзяць ананісным тыражом, што не ў кожнай школе, дубе ці бібліятэцы можна знайсці камплеты «Польмя», «Малодосці», падшыўку газеты «Літаратура і мастацтва», што вяртае вялікія намагаўні нашых пісьменнікаў традыцыя не па-падарожку, што яны не даюць таго эфекту ўдзялення на масы, які б яны маглі мець.

— Няхай мне прабаць, — заўважае ў сувязі з гэтым прамоўца, — што ў пароддзень вялікага юбілею, на перадавычым пленуме я загарварыў пра дробязі. Але ў вялікай справе і дробязі бываюць істотныя. Знаходзіў жа Уладзімір Ільч час і сілы ў кіпенні вялікіх дзяржаўных спраў клапаціцца пра дабрабыт кожнага, даць пра кожнага таварыша, якому б пасадзіць гэты таварыш не займаў. Чым часцей мы будзем звяртацца да крыніц ленінскай мудрасці, чысціні, прастаты, сціпласці і ўважлівасці, чым настойлівай будзем, накульці словамі Маякоўскага, «себя под Лениным чистей, чистей, чистей», паўней і радасней будзе жыць нашага народа. Тым большым будзе нашы здобываць у эканоміцы, навуцы, культуры і мастацтве. Кожнаму з нас хочацца ў меру сваёй здольнасці і сіл зрабіць больш і лепш для нашага народа, глыбока, усхвалявана і сумленна раскажаць пра наш велічны час, асветлены геніем вялікага Леніна.

— Кожны дзень наближае нас да вялікага свята — 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільча Леніна, — гаворыць Хведар Жычка. — У гэты дзень мы не толькі з вяршні нашых дасягненняў глядзем прайдзены шлях, але і звяртаем сёбе на Леніну: ці ўсё я раблю так, як завячаў Ленін, ці стаў я такім, які марыў гаводы Ленін савецкага чалавека праз паўстагоддзя пасля рэвалюцыі? І мы зноў і зноў звяртаемся да геніяльных твораў Ільча як да невячэрнай крыніцы ведаў і мудрасці. І кожны раз знаходзім для сабе нешта новае, што дапамагае нам глыбей зразумець сённяшні дзень.

Нас, пісьменнікаў, працягвае прамоўца, у першую чаргу цікавіць выказанні Леніна аб «хаванні новага чалавека — будаўніца камунізму, аб развіцці чалавечай асобы. На працягу ўсяго свайго жыцця Ленін развіваў і павышаў вучыцца аб камуністычным выхаванні, аб камуністычнай маралі. Уладзімір Ільч рашуча адхіляў антынавуковыя погляды пра вечнасць і нязменнасць маральных нормаў, падкрэсліваў гістарычна і класовае сутнасць маралі. Ён адзначаў, што ў аднозненне ад буржуазнай маралі, якая дапамагае замалоўваць панаванне эксплуатацыйнага класаў, камуністычная мараль служыць спраме аб'яднання ўсіх працоўных дзяля барацьбы за свабоду і

роўнасць, вынік і развіццё ў працэсе гэтай барацьбы. Выхаванне новага чалавека ў адрыне ад жыцця, ад барацьбы немагчыма. А неад'емнай умовай развіцця асобы з'яўляецца дзейнасць самага чалавека, яго актыўнасць.

На вялікі жаль, у апошні час, гаворыць Хв. Жычка, з'явілася намага твораў, асабліва апаўданаў, у якіх амаль не знойдзены героі, які б рабіў нешта карыснае, быў бы нечым заняты. З апаўданаў у апаўданаў вандруе гатакі глыбокадумны малады чалавек, якому ўсё на белым свеце не да спадабы, нешта жыць, мучыць яго, а што — ён і сам добра не ведае. Жыве гэты герой не ў канкрэтнай, а ў нейкай абстрактнай абстаноўцы, думкі яго таксама неканкрэтныя, асабліва жако дробязей быту, праз якія ён нібыта спазнае сябе. І даўнае не столькі ў тым, падкрэслівае прамоўца, што такі творы з'яўляюцца, а ў тым, што яны знаходзяць абаронцаў-крытыкаў, якія выступаюць іх ледзь не атаманамі сучаснай літаратуры, прудымі для іх гучыня, хоць і не зусім ясныя азначэнні, накіхалат «інтэлектуальная проза», «лірычная проза», «эптак жыцця» і г. д.

А між тым, значае Хв. Жычка, у нашай літаратуры за апошні час был з'явы, міма якіх не прайшоў бы, здаецца, ніякі крытык. У прыватнасці, ён называе апавесці «Праклятая вышыня» і «Кругляскі мост» В. Бякіна, зборнік вершаў А. Вярцінскага «Чалавечы знак» — творы, якія, на яго думку, з'яўляюцца не проста няўдачамі аўтараў, а маюць сур'ёзны ідэйна-мастацкія пралкі. Крытык ж, прыкрыўшыся фігавым лістом абстрактнай мастацкасці, прайшлі міма іх, як гадамі праходзіць міма твораў пісьменнікаў, творца манера якіх ім не падабаецца.

Далей Хв. Жычка спыняецца на рабоце выдавецтва «Беларусь», дзе ён працуе за гэтага годна ролі мастацкай літаратуры. У гэты юбілейны год гаворыць ён, работнікі выдавецтва працавалі і працуюць вельмі напружана. Яны ў асноўным скончылі здачу рукапісаў гэтага года да 1 жніўня і іппер працуюць над планам 1970 года. Частка рукапісаў кніг, якія пабачаць свет у будучым годзе, ужо аддадзена ў набор. Сярод іх — дзве аб'ёмныя і важныя юбілейныя кнігі — зборнік лепшых твораў Беларускай пісьменнасці пра Леніна, партыю і Радзіму пад назвай «3 Леніным заўсёды Беларусь» і зборнік да 25-годдзя з дня перамогі пад назвай «Шлях да перамогі».

Канчаючы сваё выступленне, Хв. Жычка гаворыць: — У рабоце нашай рэдакцыі ёсць, вядома, і недахопы. Але яны заклучаюцца не ў тым, што мы прамерна патрабавалі навадвор, напы рэдактары часам бываюць навадта памаржонныя, даюць публіку ў жыццё сваім слабым, пры ацэнцы рукапісаў кіруюцца сваім густам, а не высокім партыйным крытыкамі. Не на поўную нагару працуе наш рэдактар, рэдка прыцягваем мы вядомых майстроў слова для грамадскага рэзюмвання і рэдагавання рукапісаў. Гэтыя недахопы мы вырабляем і будзем выпраўляць. Мы прыслухоўваемся і будзем прыслухоўвацца да думкі грамадзянскай, спадзяёмся наладзіць больш псыны кантакт з творчымі сямеймі Саюза пісьменнікаў, кантакт творчын, заснаваны на ўзаемным усведкаванні высокай адданасці, якую мы нясеім перад народам у справе камуністычнага выхавання нашага сучасніка — будаўніца камунізму.

Аб высокай і адказнай місі савецкага пісьменніка гаворыць у сваім выступленні Аляксей Слесарніка. Пісьменнік, падкрэсліў ён, павінен быць грамадзянінам, жыць інтарэсамі і спрамамі свайго народа, толькі тады ён зможа сказаць важнае і патрэбнае слова, толькі тады творы яго будуць напоўнены пафасам стараўнай працы, пафасам камуністычнага будаўніцтва, толькі тады кнігі яго знойдуць дарогу да сэрца і разуму чытацтва і з'явацца ў жыццё гэтага сэрца. У пісьменніцкіх асродках, заўважыў прамоўца, не павіна быць месца зайдрацці, самазапаконасці, самазахапанасці, бо ўсё гэта губіць мастака: ён губляе над сабой творчы кантроль і перастае ўдасканальвацца.

А. Слесарніка закрануў таксама некаторыя пытанні развіцця нашага музычнага мастацтва. У прыватнасці, ён гаварыць аб той музычнай макулатуры, якая часам запавядае вагоны цяжкіх паркі, рэстараны і кафе, рачныя прычалы, студэнцкія інтэрнаты, эстрадыны пляцоўкі і канцэртныя залы, што Саюзу пісьменнікаў трэба ўслермя мацаваць творчыя кантакты з Саюзам напмаўных твораў для стварэння сапраўдных масавых сучасных песняў. Пытанне гэтае не такое дробязнае, як можа падумаць сёй-той з тапарышам.

Частку свайго прамоўцы П. Васілевіч прысьвяціў ленінскай тэме ў драматычнай. Адзначаўшы, што тема гэтага невычэрпана, што чым далей аддалемся мы ад гэтага часу, калі жыць, змагаўся і працаваў Уладзімір Ільч, тым усё цяжэй становіцца распрадоўваць гэтую тэму, тым усё вяртальней адказнасць кладацца на мастака.

Дысанансам агульнай гаворы, якая адбылася на пленуме, прагучала выступленне Аляксея Карпюка. У яго прамоўце было шмат протывіваў, многія яго сцвярдзэнні і з'яваў былі непарадзана, невысэрваныя, а часам і проста памылковыя, што выклікала зразумела неадаўнае і абурэнне ўдзельнікаў пленума.

Пытаннем прапаганды Беларускай літаратуры прысьвяціў сваё выступленне М. Скрыпка. Ён адзначаў, што ў гэтай справе разам з дасягненнямі маецца шмат сур'ёзных недахопаў, у сувязі з гэтым прамоўца крытыкаваў работу бюро прапаганды мастацкай літаратуры СЦ БССР.

Аб высокай чалавечай і грамадзянскай адданасці, аб вялікай патрабавальнасці да сябе тых пісьменнікаў, якія пішуць асабі ўспрабозу пісаць пра Уладзіміра Ільча Леніна, гаворыць на Пленуме Шпіл Пестрак. Прамоўца падкрэсліваў:

— Леніна любіць увесь свет, кожны працоўны чалавек, дзе б ён ні жыў, якому колеру скуры ні меў бы. І задача пісьменніка не сцвярдзаць гэтую любоў, не крычаць аб ёй, а паказваць, раскрыць выток гэтай усенароднай любові і папаны, паказваць тое, што зроблена Леніным, зроблена намі па яго заветах. Ленін — у кожным нашым дні, у кожным нашым здзяйсненні. І гэта не абстракцыя, не прыгожае слоўца. Гэта — рэальнасць, бо Ленін — самы мудры, самы чалавечы і самы просты з усіх людзей — вярна жыць!

— У святле дэклады Івана Паўлавіча Мележа і ў выступленнях ягоных таварышаў, — гаворыць Язеп Семянон, — вельмі ярка устае вобраз Уладзіміра Ільча Леніна і яго ролі ў развіцці нашай нацыянальнай літаратуры. Без ленінскай нацыянальнай палітыкі не было б тых дасягненняў, пра якія мы сёння гаворым. Беларуска літаратура ніколі не замыкалася ў вузкіх нацыянальных рамках. Яна адразу займала шырокія інтэрнацыянальныя сувязі не толькі з літаратурамі суседніх народаў, але і з усёй сусветнай літаратурай. І як раней, так і сёння гэта ўзабагачала і ўзабагачае не новымі ідэямі і вобразамі, пашырае і пашырае не геаграфічнымі рамкі і сямлі, не таматыку і ў той жа час не сцірала і не сцірае яе самабытны характар.

Прамоўца гаворыць аб тым, што сёння Беларуска літаратура вядома ў краінах Старога і Новага свету, у краінах Захаду і Усходу. Я. Семянон нагадае, што толькі за кастрычніцкі павуу дэстада гэтага года ў Беларускай перыядычных выданнях было надрукавана намага вершаў і апаўданаў пісьменнікаў Расійскай Федэрацыі, падборка вершаў сучасных польскіх паэтаў, пераклад пазмы стараўнага нямецкага паэта-камуніста Макса Цымерныя «Крокам Кастрычніка», вершы паэтаў ГДР, новыя пераклады з Шылера і Гётэ, кніга стараўнага паэта Латвіі Яна Судрабална, выбраная класіка армянскай літаратуры Аванеса Туманяна, цыкл апаўданаў і навел сучасных венгерскіх пісьменнікаў і многія творы другіх інашоумных аўтараў. У сваю чаргу, гаворыць прамоўца, многія творы Беларускай літаратуры вышлі на мовах многіх народаў нашай краіны і краін свету — новае выданне на рускай мове рамана-дылогі І. Мележа, кніга вершаў на рускай мове Х. Мальчынскага, праспект першага тома англаў Беларуска апаўданаў на нямецкай мове ў выдавецтве «Фольк унд форшрыт» (ГДР), вялікая падборка вершаў М. Танка, П. Панчанкі, В. Барыдуліна, В. Вярбы, Д. Багачэтай і польскіх шотыдзёнікаў «Нышце літаратурна», цыкл апаўданаў М. Лынькова, І. Шамяніна, Я. Брыля ў японскім часопісе «Савета Бунчаку» № 6 — 7 за гэты год.

— У нашы дні, — працягвае Я. Семянон, — бадай што ці ёсць патрэба дазвада і раскрумаваць значэнне і важнасць мастацкага пераклада. Сама атмасфера нашай краіны, што з'яўдаецца адным месам 15 рэспублік і мноства разнамоўных народаў, энергічна стымулюе перакладчыцкую справу і нібы абавязвае кожнага пісьменніка аддаваць ёй хоць частку сваёй сілы і часу. Большасць нашых работнікаў літаратуры так і робіць. На гэтай ніве найбольшыя здобывкі дасягнуты нашымі старэйшымі таварышамі, народнымі паэтамі А. Куляшовам — аўтарам бліскучых перакладаў кнігі лірыкі Лермантава, пазмы Катлаўскага «Энеіда», «Гайаваты» Лангфёла і М. Танкам, які адзіны падняў больш за ўсё нас і класічны і сучасны польскіх паэтаў. А праца такіх умельцаў і спрыткаваных майстроў, як А. Вялюгіна, Я. Брыля, Ю. Гаўрук, М. Лужаніна, А. Зарыцы, П. Барыдуліна, М. Хведаровіч, А. Званак, Э. Агнявец, Я. Бяганскай! Пералік гэты можна было б прадоўжыць дзесяткамі новых імянаў.

Адначасным несумненным поспехі атрады Беларускай перакладчыкаў, шырокую вядомасць нашай літаратуры ў краінах свету, прамоўца спыняецца на недахопах, якія яшчэ ёсць, на яго погляд, у справе ўзаемнага абмену духоўнымі каштоўнасцямі нашага народа з народам свету. Ён, у прыватнасці, гаварыць аб тым, што да гэтага часу ў планах выдавецтва «Беларусь» перакладчыцкіх інашоумных навадзых мала месца, што наспела вострая патрэба ў Беларуска-інашоумных слоўніках і падручніках граматыкі Беларуска мовы ў разліку на замежнага чытача, што нашым вучоным-моваведам трэба займацца распаўсюдунай тэхнічнай і пэдагагічнай, як напрыклад, параўнаўча Беларуска і англайскай фразеалогія, Беларуска-англайска і англайска-Беларуска слоўнікі, што трэба актывізаваць і пашырыць падрыхтоўку нацыянальных перакладчыцкіх кадраў, што ўвогуле пільнаваць аб пашырэнні і практычным умацаванні ўзаемаабмену культур трэба ўдзяляць значна больш увагі.

Аб жыватворным ульвье ленінскіх ідэй на стаўленне і развіцці Беларускай савецкай літаратуры гаворыць на пленуме Авар'ян Дзеружынскі. Сёння, гаворыць прамоўца, калі мы з'яваем назад, на прайздены наш шлях, калі падсумоўваем вынікі нашай працы, асабліва ўдочна, якіх велізарных поспехаў дасягнула Беларуска мастацкае слова за апошнія паўстагоддзе. Возьмём нашу прозу. Дастапова навадзё толькі імяны Івана Мележа, Івана Шамяніна, Яні Брыля, Івана Навумені, Яні Скрыгана, Івана Пашнікава, каб пераказана, які далёка слягуца наша проза. Ленінска напы раманы і апавесці карыстаюцца вялікай папулярнасцю не толькі ў нашай рэспубліцы, ў іных рэспубліках нашай краіны, але і за яе межамі.

— Пэўнымі поспехамі, — працягвае прамоўца, — можа пахваліцца не толькі проза. Выдатныя здобывкі ёсць у галіне паэзіі, гумару і сатыры, дзятчэй літаратуры. Але мне здаецца, што, наглядзячы на перадавычын характар нашага пленума, мы ўсё ж больш павіны гаварыць аб тым, што яшчэ не зроблена, засяроджваць сваю увагу на недахопах у нашай рабоце. Думаецца, што гэта будзе па-партыйнаму, пэўнасьцю. Таму дазвадзьце мне выказаць некількі крытычных заваў.

Працягваючы гэтую сваю думку, А. Дзеружынскі гаворыць аб тым, што, як слушна і савесна гаварыць на з'ездзе калгаснікаў Беларусі першы сакратар ЦК КПБ Штэр Міронавіч Машэраў, у апошнія гады Беларуска літаратура пачала страчываць сваё званне «летанісу калгаснікаў вёскі», што велізарны поўстагварны, які адбываюцца на нашых вагах у эканоміцы калгасу, у жыцці і побыце калгаснікаў, застаюцца па-за увагай пісьменнікаў; аб тым, што Беларуска пісьменнікі навадзых радка звяртаюцца да мінулага нашага народа, і гэта ў той час, калі кнігі пра мінулае вельмі патрэбны нашай моладзі — каб бачыць, кім мы былі і кім сталі; а таксама аб тым, што трэба актывізаваць увадз Беларуска паэтаў у стварэнні сучаснага песеннага рэпертуару, якому патрабуюць шматлікія прафесіянальны і самадзейныя калектывы і выканаўцы.

З вялікай увагай слухаў ўдзельнікі пленума выступленне загадчыка аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцэлева.

Праблемы, якія абмяркоўваюцца на сённяшнім пленуме, гаворыць прамоўца, навадзых актуальныя і маюць для нашай літаратуры вялікае значэнне. Той факт, што ставі сучаснай Беларуска літаратуры разглядацца па ўзаемамувазі з асноўнымі марксісцка-ленінскімі метадагэгічнымі прынцыпамі савецкай літаратуры, вельмі важны сам па сабе. Абмеркаванне на пленуме яшчэ раз падкрэслівае правільнасць і жыццывазнасць ленінскага вучыня аб літаратуры, акцэнтуе ўвагу пісьменнікаў на тое, каб яны ў сваёй творчасці сцвярджалі ленінскія прынцыпы партыйнасці і народнасці літаратуры.

Перш за ўсё трэба адзначыць, працягвае С. Марцэлеў, што падрыхтоўка да ленінскага юбілею з'яўляецца сёння галоўным не толькі ў дэфініцы пісьменніцкай арганізацыі, але і ўсёго атрады творчай інтэлігенцыі рэспублікі, усяго нашага народа. У гонар гэтай змянальнай даты зараз шырока ідзе сацыялістычнае спароніцтва на прамысловыя прадпрыемствах, калгасу і саўгасу. Працоўныя горада і вёскі атрымліваюць адну працоўную перамогу за другой. Сур'ёзная і плёная работа выдзецца ў творчых саюзах, а таксама ва ўставах мастацтва рэспублікі. Што датычыць нашай пісьменніцкай арганізацыі, то баспрэчым з'яўляецца той факт, што нашы таварышы вельмі адказна і патрабавальна адносяцца да свайго творчасці, імкнучыся яна мець лепшы адзінычкі 100-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільча.

Адметнай рысай многіх нашых пісьменнікаў з'яўляецца тое, што яны глыбока разумеюць сучаснасць, па-партыйнаму ставяцца да сацыяльнага і духоўнага багацця, якое нясе чалавечы сацыялістычнае грамадства. Многія мастацкія творы з'яўляюцца добрым сведчаннем таго, што ленінскія прынцыпы партыйнасці і народнасці мастацтва — надзейная зброя пісьменніка, якая дае яму неабамяжаваны магчымасці для мастацкага адлюстравання фактаў і з'яў жыцця.

Аднак, стаючы ацэньваючы працэс развіцця Беларускай савецкай літаратуры і яе сённяшні стан, гаворыць С. Марцэлеў, мы не павіны закрываць вочы на недахопы. А яны, на жаль, ёсць. Ёсць у асобных творах блытаныя тэзісы, адсутнічаюць часам дакладныя і занадта шырока-агульныя ацэнкі грамадска-эканамічнага становішча пад сумненнем эстэтычнай каштоўнасці гераічнага характару ў літаратуры. Іншым разам захвалююцца і нават выступаюць у якасці ўзору творы, якія з'яўляюцца, нажучы словамі Луначарскага, нічым іншым, як мастацкім прагаванам, мастацкай фатаграфіяй здымка дэкара нашай рэвалюцыі. Ёсць і проста слабыя, некавалы творы. Асобным нашым пісьменнікам уласціва схільнасць у некаторых сваіх творах абмяжоўваць сябе ў мастацкім даследаванні і адлюстраванні вельмі важных з'яў, усёй атмасферы нашага жыцця як вялізнага і складанага працэсу толькі паказам паасобнага сацыяльнага і гістарычнага фону стварае часам уражанне, што пісьменнік сам абрывае сувязь, якая злучае яго з гістарычным вопытам народа і асабліва з перспектывамі на будучае. Азвоні і паўня стаяць, замест таго, каб з'явацца стварэннем пісьменніцкай маляўніцтва. Што ж датычыцца твораў пра вёску, дык, значае прамоўца, іншы раз пры чытанні такіх твораў ствараецца ўражанне, быццам пісьменнік, паказваючы жыццё сучаснай вёскі, не столькі глядзіць наперад, колькі азіраецца назад, завараным патрыярхальным рысамі мінулага духоўнага і бытавога ўкладу.

У сувязі з усім гэтым, падкрэслівае С. Марцэлеў, хацелася б выказаць пажаданне, каб галоўным прадметам абмеркавання на пленуме, пасяджэннях прэздыума праўлення, на творчых сесіях Саюза пісьменнікаў быў змест твораў, іх ідэйна-мастацкая вартасць.

Баспрэчна, працягвае прамоўца, што наша творчая інтэлігенцыя зараз дзе для народа ў многа разоў больш твораў, чым яна давала налі-неўдз ранаі. І па сваёй півасці, па ідэйна-мастацкіх якасцях наша літаратура таксама вырасла. І ўсё-тані наш народ алчувае востры недахоп, а часам, калі можна так сказаць, і голад на новы творы. Прычыны такога становішча можна раскрумаваць. Па-першае, сур'ёзна вырастае культура народа. Па-другое, чалавек зараз жыць ў больш інтэнсіўным рытме, які патрабуе дастапажна прытоку свежых паведаванняў, думак, начуўняў. Усё гэта, разам з шэрагам іншых прычын, вымагае ад творчай інтэлігенцыі большай спароніцы ў працы. На жаль,

у нашых творчых арганізацыях, у тым ліку ў Саюзе пісьменнікаў, ёсць намага членуў, якія не толькі не растуць творча, але ўвогуле доўгі час нічога аб сабе не гавораць, шчымы слабе не працягваюць.

С. Марцэлеў спыняецца таксама на праблемах нашай літаратурнай крытыкі. Адзначаючы тое стаючы, што зроблена і робіцца Беларуска літаратурнаўстанам і крытыкай, гаворыць ён, трэба ўсё ж сказаць, што пакуль што крытыка не робіць дастапожна ўвагу на творчы рост пісьменніка, на фарміраванне эстэтычных поглядаў савецкіх людзей. І справа тут, вядома, у тым, што нашай літаратурнай крытыцы не хапае прынцыповасці і аб'ектыўнасці ў ацэнцы з'яў літаратуры, што яна занадта, часам, прымрочна ў адноснах да твораў, якія маюць сур'ёзны ідэйна-мастацкія пралкі, што асобныя крытыкі выдчу гаворку аб літаратуры не з марксісцка-ленінскіх пазіцый, а з пазіцыі абстрактна-гуманістычнага. А гэта прыводзіць да парушэння прынцыпу гістарызма, да ігнаравання класовага зместу мастацтва, да прымрочных пазіцыяў і ідэалагічнай барацьбы нашага часу.

Літаратура і мастацтва з'яўляюцца адной са сфер актывнай ідэалагічнай барацьбы. І задача кожнага пісьменніка як актывнага ідэалагічнага байца, падкрэслівае прамоўца, павінамаць свой уклад у барацьбу з буржуазнай ідэалагічнай і выхаванне камуністычнай свядомасці нашых людзей. Важным сродкам барацьбы супраць буржуазнай ідэалогіі з'яўляецца паэтычнае распаўсюданне нашых уласных праблем, пакад дасягненняў і пераваг сацыялістычнага ладу, сацыялістычнага ўкладу жыцця.

Партыі, гаворыць у заключэнне С. Марцэлеў, заўсёды зашкаўлена і чупа ставілася і ставіцца да творчых пошукаў мастака, які імкнецца з пазіцы партыйнасці і народнасці перадаць усю складанасць, вострыя праблемы сучаснасці асабі гісторыі, заўсёды падтрымлівае і падтрымлівае мастацтва і літаратуру, якія сцвярджаюць веру ў нашы ідэалы. Ленінская першырымаецца да любых, вольных іх міжкульчых, адхлнену ад праўдзых ідэйных тэндэнцый у мастацтве, ленінскія крытычны партыйнасці і народнасці літаратуры павіны быць сёння на ўзбраенні кожнага работніка ідэалагічнага фронту, кожнага дзятца мастацтва. Не псеўданаватарскія крыўленні, не эстэтычна абмежаванасць, не безмастацкая дэкламацыя, а глыбокае вучыненне таго агульнага ўдзёму ва ўсіх галінах матэрыяльнага і духоўнага жыцця нашага грамадства павіна прыцягваць сёння пісьменніцкую увагу. Вельмі важна, каб літаратура на ўвесь голас, на высокім прафесіянальным узроўні раскрывала вялікую праўду жыцця першай у свеце краіны сацыялізму, раскрывала веліч і прыгожасць здзяйснення савецкіх людзей. Уладзімір Ільч Ленін быў адным з падкрэсліваль, што нам не патрэбны ісліцы. Трэба, каб нам гаварылі праўду. А што ёсць праўдзівае і больш рэальнае за праўду нашага савецкага жыцця? Шчырае і паслядоўнае служэнне гэтай праўдзе, актывнае змаганне за яе — неманіта гэта акрыляе талант пісьменніка, значае ўнутраны пафас, накіраванасць і рухоучую сілу яго індывідуальнай творчасці. Сённяшні пленум праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі яшчэ раз паказаў, што нашы таварышы добра разумеюць усю адданасць і веліч задачы, якія ставяць перад імі, што яны высока існуюць сцяг камуністычнай партыйнасці, актывна змагаюцца за перамогу светлых ленінскіх ідэалаў.

Па абмеркаванні пытанні пленум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР прыняў разгорнутую рэзалюцыю, у якой, у прыватнасці, гаворыцца: «Пад сцягам ленінскіх ідэй Беларуска літаратура за паўстагоддзе савецкай улады дэбала паспехаў і шырокага прызнання ў нашай краіне і за яе межамі. Зараз наша мастацкая проза, паэзія, драматыка, публіцыстыка напавяваюцца новымі творами, у якіх пісьменнікі адлюстравалі імяніны, думы, працоўныя поглядзі савецкіх людзей — будаўнікоў камуністычнага грамадства. Ленінскія прынцыпы партыйнасці і народнасці літаратуры сталі галоўнымі прынцыпамі ў творчасці ўсіх нашых пісьменнікаў, а метада сацыялістычнага рэалізму — іх творчым метадам.

Аднак мы добра памятаем запавед вялікага Леніна, што нельга сапокувацца на дасягнутым, што юбілей абавязвае таксама прыняць пад увагу яшчэ не вырашаныя задачы з тым, каб іх вырашыць. Наша літаратура ва ўсіх жанрах адстае ледзь ад жыцця, ад праблем, якія яны ўдзёма. Яшчэ з'яўляюцца творы неглыбокія, якія не хапае жыццёвай праўды, філазофскай глыбіні, мастацкага майстэрства. Л

